

V R T E C

Izhaja
1. dné
vsacoga
meseca
na celej
póli in
stoji za
vse leto
2 gl.
80 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naroč-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redništ-
vu v
Lingar-
jevih
ulicah
biš. št. 1
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. II.

V Ljubljani 1. novembra 1879.

Leto IX.

Dobrih sirot Bog ne zapusti.

I.

Idite z mano, ljubi otroci, v sobo, kjer se vam odprè prežalosten prizor. Tu na ubožnej postelji leži bolna žena, katerej se že na licu vidi, da je mnogo pretrpela v svojem življenji, a njeno slabo teló, upadli oči in blede lice kažejo, da bode njenemu trpljenju skoraj za zmirom konec. Kraj postelje sloni majheno, sedemletno dekletce, ki s slabima ročicama objema in z gorkimi solzami obliva preljubo mater. Brleča luč v svetilnici na mizi le slabo razsvetljuje ubožno sobo, ter dela ta prizor še mnogo bridkéjši in žalostnejši. Grobna tišina vlada v sobi, ter te spominja, da se je zares že približal smrtni angel, ki popelje ubogo ženo v boljše, večno življenje. Zdajci prekine to sveto tišino obupni glas ubozega dekletca: „Mati, mati, ne pustite me same na svetu!“ Takó je zavpilo ubožno dekletce z žalostnim glasom, ki bi moral vsako, tudi najtrje človeško srcé presuniti in mu solzé iz oči privabiti. Mati pri teh besedah milo pogleda svojo hčerko in jo začnè tolažiti, rekoč: „Ne jokaj se, ljuba moja Anička, tvoja mati te ne zapustí. Ako dobri Bog želi, da se preselim k njemu, vendar bo tvoja skrbna mati še zmirom molila za tebe, svojo dobro hčerko. Smrt naju ne bo razločila za večno; na ónem svetu se zopet najdeve in to takó, da naju nihče več ne bode mogel ločiti. Ali dobro si zapómní, ljubo moje dete, da nikoli ne bodeš videla niti mene, niti svojega očeta, ako ne bodeš dobra in pobožna, ter ne bodeš spolnovala ónih naukov, ki sem ti jih v srcé zasadila. Mali Jezus, o katerem sem ti tolikokrat pripovedovala, naj ti bode vedno pred očmi; kadar koli bodeš v stiskah in nadlogah, zatéci se k našej najboljšej

materi v nebesih. Ne pozabi nikoli ónih zlatih resnic, katerih si se od mene naučila; védi: boljši je dober glas, nego zlat pas; brez trpljenja ni življenja; pómni pa tudi, da Bog dobrega in pobožnega človeka, še manj pa uboge sirote nikoli ne zapusti. Imej vedno v spominu, da jaz iz nebes gledam vse, kar ti delaš. Kadar si v skušnjavah, da bi kaj hudega storila, pomisli takrat na svojo žalostno in nesrečno mater, ki s solznimi očmi gleda tvoje grehe in nápake; pomisli, da to zeló žali našega nebeškega očeta, da ti naš izveličar Jezu Krist ni več prijatelj, in tudi presveta devica Marija ti ni več óna dobra mati, katera ti je bila poprej, ko si bila še dobra in pobožna.“ —

Mati od slabosti ni mogla dalje govoriti, a njene zadnje besede komaj da so se mogle še razumeti. Zunaj je razsajala burja in sódra je udarjala ob okna. Poleg vsega tega se blaga žena prijazno nasméhne in angelski mir se jej odséva na ustnah. Zdajci se začuje zunaj pred vrati zvonček, ki je naznanjal, da se približuje služabnik božji, da jo spravi z Bógom in jej prinese nebeško hrano za popotnico v boljše življenje. Njega želí uboga žena naprositi, da vzame v varstvo njeno ljubo hčerko, in potlej lahko mirno zaspí v gospodu. Vrata se odpró, in namestnik božji stopi v sobo s pozdravilom: „Mir bodi tej hiši!“

Žena takój prosi gospoda župnika, da jo izpovedó in jej dadó sveto popotnico; in ko prejme sveto rešnje Teló, začné govoriti o svojej hčerki:

„Prečastiti gospod župnik,“ govori uboga žena, „ker sem jaz z vsem preskrbljena in mi je le nekoliko trenutkov še živeti, prosim vas najuljúdnejše, da mi izpolnite le jedno samo željo. Znam in sem tudi prepričana, da vi, ki tako vestno skrbite za svoje vérne ovčice, tudi te moje sirote ne bote zapustili. Moja želja je, da bi bila moja hčerka vzrejena v samostanu usmiljenih sester, ker jaz nimam nobenih soródnikov, katerim bi mogla izročiti svoje zapuščeno dete. Sestre mi so pomrle, a brat mi je odšel pred desetimi leti v daljni svet, da se obogató, in Bog zna, ni li tudi njega óna ista osoda zadela, kakor moje sestre, in katera tudi mene v kratkem zadene. Res je, da nimam mnogo denarjev; hranila sem, kolikor sem najbolj mogla, ali pri svojej najboljšej volji nisem mogla prihraniti več, kakor ubozih 200 goldinarjev. Te denarje vam izročim, ter se nádejam, da bote skrbeli, da se mi hčerka odgojí v samostanu. Ako bi se kedaj moj brat povrnil iz tujih krajev, potem izročite njemu mojo hčerko; ako bi ga pa ne bilo, prosim vas, kakor prosi mati za svoje dete, da jej vi v mestu kje preskrbite kako pošteno službo, da mi hčerka ostane dobra in pobožna.“

Dobri gospod župnik, katerega so vsi kot pravega dobrotnika poznali, obljubili so skrbnej materi vse, kar jih je prosila. Zdaj se onemogla žena zahvali gosp. župniku, blagosloví svojo hčerko, poljubi jo in — kmalu potem umrje.

Mislite si, otroci, kako je bilo ubogej Anički, ko je videla mater, svojo jedino dobrotnico na tem svetu, mrzlo in nepremakljivo. Kako jej je bilo pri srci, ko materine oči niso več gledale svoje hčerke Aničke; ko so óna sladka usta za zmirom omólknila, katera so jej poprej tako sladko in milo govorila, ter so jo toliko lepega in koristnega učila.

Nečem popisávati jóka in tuge uboge sirote Aničke, niti žalostnega sprevóda na pokopališče, nego peljati vas hočem z Aničko v samostan usmiljenih sester, kamor so jo gospod župnik odpeljali.

To, kar ste do zdaj slišali, godilo se je v vaši, a ker je bil samostan v mestu, morala je Anička z gospodom župnikom potovati v mesto, kamor ni bilo daleč iz vaši.

Po kratkem potovanji prideta v samostan. Med potjo so jej gosp. župnik pripovedovali, kam jo peljejo, kaj bo vse lepega videla v samostanu, in kako bodo usmiljene sestre zanjjo lepo skrbele ter jo učile ravno takó, kakor njena rajnka mati.

Z veseljem stopi Anička preko samostanskega praga, željno čakajoč, da bi videla in poznala usmiljene sestre. Gospod župnik jo takój peljejo k samostanskej prédnici, ter jej povedó vzrok svojega pohoda. Plemenita gospa prédnica takój pristane na to, da se dekletce v samostan sprejme. Nato prime Aničko za roko ter jo prijazno nagovori. Iz začetka je bila Anička nekako plaha, ter se ni upala pogledati prédnici v lice, a viděč, kako prijazno govori ž njo, kmalu se je tako privadi, kakor bi jej bila prava mati.

Gospod župnik, izvršivši svojo nalogo, vrnejo se domóv, a gospá prednica pelje Aničko po vsem samostanu, da vidi cerkev, šolo, vrt, svoje tovarišice itd. To se zna, da se je Anička nemalo čudila, ko ugleda óno krasoto v samostanskej cerkvi, kakoršne še nikoli videla ni. Prédnica jo opómne, da naj pred véliki oltar poklekne ter moli za svoje rajnke starše. O da vam je bilo videti, kako pobožno je molila sirota Anička s povzdignjenima rokama óno lepo molítevco, katero se je še od rajnke matere naučila! Da-si še majhena, vendar je živo občutila veliko izgubo svojih staršev. Je-li se more otrok spómneti rajneega očeta in matere, da bi se gorko ne razjokal, ter bi ne molil in prosil zanje Bogá? Čimu bi se tedaj čudili, da je tudi Anička glasno jokala, ko je pred velikim oltarjem klečěč molila za svoje rajnke starše. Ta žalostni prizor je izvalil tudi gospój prédnici solzé iz očesa.

Iz cerkve prišedši, reče prédnica ubogej Anički: „Idi, ljuba moja, greve malo v šolo pogledat, da vidiš, kako ondu otroci delajo in se učé.“ Tega Anička ni bila posebno vesela; hodila je namreč tudi domá že nekoliko časa v šolo, pa je imela zeló ostrega učitelja; to je bilo krivo, da je izgubila vse veselje do šole. Zna se, da tega se ni upala povedati gospej prédnici, ali že na licu se jej je lahko videlo, da ne gre rada v učilnico. Ko stopite v šolo, ju otroci lepo pozdravijo z „hvaljen bodi Jezus Kristus!“ in Anička, ki se je malo poprej še bala šole, veselo poskoči, viděč, da so otroci ljubeznjivi in prijazni. Videla je tudi, kako je v šoli vse v najlepšem redu, videla je lepe podo-be, snažne in čedne učenke, prijazne učiteljice itd. Otroci so zapeli na povelje gospej prédnice lepo šolsko pesen, in Anička je takój dobila veselje do šole. Obljubila je, da rada ostane v šoli, da se tudi ona kaj lepega in koristnega naučí. Toda prédnica jo pelje v drugo sobo, ker tukaj niso bile Aničkine vrstnice.

Modra gospa prédnica je želela, da bi se Anički dopalo samostansko življenje; zatorej jo najpred pelje v sobo med igrajoče se otroke. Anička se takój spusti med otroke, ki so bili njene starosti, ali otroci je niso sprejeli tako prijazno, kakor si je ona mislila; to je bilo zaradi tega, ker je niso še poznali. Aničko je to zeló bolélo, zatorej stopi iz njihove družbe in le od strani gleda, kako se igrajo. Ni še dolgo tako stala, da ugleda v kotu črno oblečeno deklico, ki je sama ondu stala in se jokala. Drugi otroci so jo sicer vabili,

da naj stopi v njihovo družbo, ali deklica jih ne sluša, ter stoji le v kotu in se joka.

Anička gleda z vso pozornostjo jokajočo se deklico, in neko nezapodljivo sočutje jo je vlekle k njej. Malo po malem se priplazi do nje in jo prijazno vpraša, zakaj se joka in zakaj je tako žalostna. „Oh, jokam se“, odgovori deklica, „ker mislim na svojo mater.“ — „In zakaj se jokaš, kadar misliš na svojo mater?“ — „Ker mi so mati umrli,“ jecljá Milka in debele solzé se jej curkoma vlijó iz oči.

Ni treba, da bi vam pripovedoval, kako je bilo Anički pri teh besedah; samo to naj vam povem, da ste se Anička in Milka kmalu sprijaznile in si obljubile, da se hočete rade imeti in ljubiti, kakor da bi si bile sestri.

„Zvati se hočeve sestri, razgovarjati se hočeve o najinih ljubih staršev in moliti hočeve zanje,“ reče Anička, ki je bila nekoliko večja in starejša, ter objame tovarišico Milko.

„Ljubite se med seboj, ljubite, ljuba moja otroka!“ reče gospa prédnica, ki ju je od strani opazovala, „ljubite se, kakor bi si bile sestri, in ljubezen vama olajša bridkosti in trpljenje.“

II.

Sedem celih let je preteklo, odkar je bila Anička v samostanu. V tem času je precej dorasla, mnogo lepega in koristnega se naučila, in tudi v vseh lepih čednostih tako napredovala, da so jo ne le usmiljene sestri, nego tudi njene tovarišice spoštovale in rade imele. V tem času pride necega dné v samostan grof Dobrinovič, ki je bil zeló bogat, plemenitega srca in se je posebno zanimal za uboge sirote v samostanu usmiljenih sester. Prišel je vselej, to se zna, tudi v šolo, ter je obdaroval pridne učenke. Ali med vsemi dopala mu je najbolj Anička, ker je bila najbolj pridna, lepe obnaše in bistrega uma. Tudi njena posestríma Milka se mu je zeló dopala, ker je imela iste kreposti in vrline, kakor Anička, in ker ste zmirom skupaj bile. Ako je grof pohvalil Aničko, da lepó piše, takój se je ta izgovorila in rekla: „Ne zamerite gospod grof, moja prijateljica Milka še lepše piše.“ Ali če bi jo bil pohvalil, da lepó in čista véze, odgovorila mu je: „Milka véze mnogo lepše in hitrejše od mene.“

„Kakor vidim, ti zeló ljubiš Milko,“ reče jej grof.

„O to se zna, odkar mi so mati umrli, mi je Milka najboljša sestra, ona mi je jedino — tolažiló.“ Te zadnje besede izgovori s solznimi očmi. Grofa Dobrinoviča ganejo te njene solzice, in ker ni hotel, da bi jej delal še večje bridkosti, otide, da obiše še druge razrede.

Opóldne ostane grof v samostanu in po kosilu se je dolgo razgovarjal s samostansko prédnico. Po končanem razgovoru pokliče gospa prédnica Aničko v sobo. Grof jo prime za roko in jej prijazno reče: „Čuj, ljuba moja! jaz sem gospéj prédnici zaradi tebe nekaj predložil. Jaz sem namreč brez otrok ter bi rad dobro in pridno dekletce pohčéril, to je, jaz bi jo rad vzel za svojo hčer. Prepričal sem se, da si ravno ti najbolj po mojej želji in volji, zatorej te vprašam zdaj, ali bi ne hotela z menoj iti v mojo graščino in biti moja hči?“

Anička se začudi tej novici, ter vsa osupéla pogleda gospoda grofa in potlej zopet gospó prédnico, nevedoč kaj bi rekla. Naposled se začne jokati.

„Zakaj se jokaš?“ vpraša jo grof, „jaz mislim le dobro s teboj. Glej, ti nimaš očeta ne matere, in jaz sem pripravljen, da ti vse to nadomestim.“

„O jaz imam tukaj očeta im mater,“ reče ganena Anička: „Imam dobre sestre in prijazne součenke, ki me ljubijo, kakor me so moji dobri starši ljubili, in zato sem tudi tukaj zadovoljna.“ To rekši, pristopi k gospéj prédnici in jo prime za roko.

„Prav govoriš, ljuba moja,“ reče grof, „jaz sem tebi le tujec; nečem te dalje siliti, da zapustiš svoje skrbne sestre in zveste tovarišice. Nu pojdi z menoj le za dva dni, da vidiš, kako bi se ti godilo pri meni v mojej graščini, in ako se ti bode dopalo, potlej lahko ostaneš pri meni.“

Anička je videla, da prijazni grof le dobro misli ž njo, zatorej mu reče: „To rada storim, samo nekaj bi vas še prosila in to je, da bi smela tudi Milka z menoj, ker brez ne bi ne mogla niti jednega dneva vesela biti.“

„Rad pristajem na to,“ reče jej plemeniti grof, in kmalu potem posadi obe siroti v svojo kočijo ter se odpelje ž njima v svoj grad.

Bilo je to meseca maja, necega krasnega pomládnega dné. Polja in travniki s prelepim zelénjem in pisanimi cveticami, goré in gozdi na novo oživljeni s prijetnim petjem veselih pticic, in še druge pomladanske prijetnosti izbudile so v srcih nedolžnih deklie novo, do sih dob jima še neznano življenje. Kdor je, kakor Anička in Milka, vsa svoja otroška leta preživel v zaprtem zidovji, ločen od prelepe in čarodejne narave, temu se zdi, kadar pride iz svojega zapóra zopet na beli dan, kakor da bi stopil v veličasten hram vse-mogočega Bogá. Z nekim svetim navdušenjem občuduje krasoto narave božje in srcé se mu povzdiguje v pobožnej molitvi do prestola nebeškega očeta, ki je gospodar tega veličastnega hrama.

Naposled se ustavi kočija pred krasno graščino, katero je obdajal velik in lep vrt. Anička in Milka stopite iz kočije in sam grof ju pelje po vseh prostorih lepega gradú, da jima pokaže lepoto in vse, kar ju čaka v njegovem poslopji. Ko si ogledate sobe, pelje ju grof na vrt, kjer ju pozdravi veselo petje drobnih pticikov in ugodna vonjava krasnih cvetic.

„O kako je tukaj vse lepó in veselo!“ vzklikne Anička, „jaz si še celó raja ne morem lepšega misliti.“

„Na tebi je,“ reče prijazno grof Dobrinovič, „je-li hočeš v tem raji prebivati. Ako želiš, da si moja hčerka, vse to bo jedenkrat tvoje.“

Anička plésne z rokama od veselja, ter od prevelike rádoti ne more niti besedice izpregovoriti. Zdajci pogleda tovarišico Milko, ter vidi, da jo huda žalost tare. Misel, da se jej bo treba ločiti od najboljše prijateljice, ta misel jej izvábí solzé na oči. Ni se dolgo premišljevala; poljubivši grofu roko, reče mu z žalostnim in proséčim glasom: „Rada bi vas imenovala svojega očeta, ali jaz in Milka sve si obljubile, da se nikoli ne ločive, zatorej vas prosim, ne ločite me od sestre, ako mi želite očeta nadomestiti.“

„Ne želim vaju ločiti, nè, dobra otroka; Milka mi bode druga hči a tebi bodi sestra,“ odgovori grof veselo, čudèč se tolikej ljubezni, ki jo ima Anička do svoje prijateljice Milke.

Milka se zahvali dobremu grofu za toliko milost in dobroto. Zdaj ju grof pustí sami in jima reče: „Igrajta se, ljuba otroka, in veselita se svoje sreče in mladosti.“

Presrečni siroti, Anička in Milka, ste se zabavale na vrtu do večerje, a po večerji jima grof pokaže sobo, v kateri boste spale. — Predno ste zaspane, niste pozabile v gorečej molitvi se zahvaliti največjemu dobrotniku v nebesih za toliko dobroto, da jima je dal očeta in je napravil, da sta si sestri.

(Konec prihodnjic.)

Materina dušica na pokopališči.

Bilo je krasno poletje, prelep dan — sveta nedelja. Ne da bi se hvalil, ali vendar kot dober kristjan daroval sem prvo polovico tega svetega dneva službi božjej, a drugo polovico naménil sem prelubej materi. — Oh otroci! mater mi je užé deset let krila hladna gomila!

Komaj sem nekaj časa na vrtu božjem, da izmólim kratko molitevco za večni mir in pokoj blage duše svoje rajnce matere, kar ugledam bližati se dve ženski stvari naravnost proti meni na pokopališče. Bila je to stara babica Dora s svojo ljubeznjivo vnúkinjo, malo Barčico. — Star človek in mlada kri, to vam je ravno takó, kakor da bi gledal v podobo smrti in življenja! —

Tikoma čedne cerkvice, takój ob steni, bile ste dve gomili. Na vsakej je stal mramoren spomenfk. Tu je počivala dobra mati s svojim prerano umrlim sinkom. Grobova nista bila nakítana Bog si ga vedi s kakim cvetjem, a tudi popolnem zapuščena nista bila. Videlo se je, da tu delajo pridne, delavne roke, posvečene v spomin dragih rajnkih, in zato je bilo vse v lepem redu. Sèm ter tjà so eveteli prijetno dèhteči klinčki in priproste sirotíce (vijolice) so k tlam moléle svoje nežne glavice. Ob robu materinega groba pa je rasla majhena, prijetno dèhteča cvetica, z drobnimi, rožnorudečimi cvetovi. Bila je to materina dušica! In da-si je bila ta cvetica podobna mrtvej koprivi — bila je vendar zala in lepa! Zato je pa tudi niso popléli, kadar je bilo treba popravljati nizko grobovje.

Dà, materina dušica, ta priprosta cvetica, bila je tako nežna, tako mila, in zopet tako čedna, da se je človek nehoté moral jej čuditi, kadar koli je pogledal v njeno drobno, rudečkasto cvetje.

V tem pridete babica in nje vnúkinja Barčica do omenjenega grobovja. Bábica stopi še poprej v mrtvaško kapélico ter vrže staro srebrno dvajsetico v skrinjico, v katero so se nabirali milodari. Potem prime Barčico za roko in jo pelje do gomile tikoma cerkvenega zidú. Najpred jo privéde do spomeníka na materinem grobu in jej reče: „Daj, daj, Barčica, poljubi svojo dobro mater, ki počiva v grobu! —

Oh prelep, ali žalosten trenotek bil vam je to! Mala Barčica, katerej je bilo komaj šest let, lepa kakor angel, rumenih lasí, kakor so rumeni solnčni žarki, lepega, okroglega in rudečega lica, ki so ga krasotile lepe, modre oči, v katerih so se v tem trenotku zablestéle dve biserni solzici, pristopi k materinemu spomenfku in poljubi na mrtvem, mrzlem mramoru materino sladko imé! —

„Takó, Barčica! — a zdaj poljubi še svojega brata! — In zopet se ponoví óni prekrasni prizor: mala Barčica poljubi tudi bratovo imé na mrzlem kámenu. —